

REESKONT İŞLEMLERİ, MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ve ÖZELLİKLİ HUSUSLAR

REDISCOUNT PROCESS, ITS ACCOUNTING AND
SPECIAL ISSUES

Ahmet Kürşat DEMİRCİ*

ÖZ

Gelir ve kurumlar vergisinin hesabında dikkate alınacak kâr/zarar tutarını doğrudan etkilediğinden, işletmeler için dönem sonu işlemleri büyük önem taşımaktadır. Ticari alacaklar da işletmeler için ticari kazancın tespitinde ağırlıklı bir öneme sahiptir. Bu açıdan, değerlendirme, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 258'inci maddesinde, vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespiti olarak tanımlanmıştır. 213 sayılı Vergi Usul Kanununun senede bağlı olan alacak ve borçlara ilişkin reeskont uygulaması konusunda, banka, banker, ve sigorta şirketleri haricindeki mükelleflere ihtiyarilik tanınmıştır. Bu çalışmada, senede bağlı olan alacak ve borçların dönem sonu değerlendirme işlemleri açıklanmış ve bunlara ilişkin muhasebeleştirme uygulamaları gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerleme, Alacaklarda Değerleme, Borçlarda Değerleme, Reeskont, Muhasebe

ABSTRACT

End-of-period valuation is very important because it affects calculation of income and corporate tax base. Commercial receivables are also important for business while determining profit. In this respect, valuation, according to Article 258 of Tax Procedure Law, no. 213, is defined as the evaluation and determination of economic values with regard to calculation of tax bases. It is voluntary, in accordance with Tax Procedure Law, to value debits and credits for those who are not banks, bankers and insurance companies. This study deals with the valuation of notes receivable and notes payable, and their accounting at the end of each fiscal period.

Keywords: Valuation, valuation of receivables, valuation of debts, rediscount, accounting

* Vergi Mufettiş Yardımcısı

1- GİRİŞ

İşletmelerin süresiz olarak kabul edilen ömrünün belli dönemlere ayrılması ve her dönemin birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmesi, vergi hukukundaki dönemsellik kavramının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

İşletmelerin süresiz olarak kabul edilen ömrünün, faaliyet sonuçlarının tespiti yönünden belli faaliyet dönemlerine bölünmesi, işletme sahip ve ortakları, işletme yöneticileri ve işletmeyle ilişkide bulunan kişi ve kurumlar kadar devlet açısından da önem taşımaktadır. Zira devletin de işletmelerin faaliyet sonuçlarına göre alacağı vergi için süresiz olarak beklemesi mümkün değildir. Bu nedenle muhasebedeki dönemsellik ilkesine benzer şekilde vergi kanunlarında da faaliyet dönemleri belirlenmiştir.¹

VUK'un 258'inci maddesine göre değerlendirme, "*vergi matrahlarının hesaplanması ile ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tesbitidir.*" Yine VUK'un 259'uncu maddesine göre, "*değerlemede, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymetler esas tutulur.*" şeklindedir. Değerleme, doğrudan vergi matrahını etkilediğinden VUK'da değerlendirme ölçüleri ve hangi iktisadi kıymetlerin ne şekilde değerlendirileceği açıkça belirlenmiş, bu konuda mükelleflere herhangi bir insiyatif kullanma ve tercihte bulunma hakkı tanınmamıştır.²

Dönemsellik kavramının ve VUK'un değerlendirme hükümlerinin bir sonucu olarak, reeskontu, sende bağlı alacak ve borç tutarı içinde yer alan veya aldığı varsayılan vade farkının ayıklanıp ilgili olduğu vergilendirme dönemine aktarılmasını sağlayan bir değerlendirme hükmü olarak tanımlamak mümkündür. Dolayısıyla alacak senetleri reeskontu, gelir etkisi birden fazla yıla yayılan fakat tamamı vergiyi doğuran olayın meydana geldiği dönemde hâsıl yazılan vade farkı gelirinin gelecek dönemlere ait kısmının ayıklanması işlemidir. Borç senetleri reeskontu ise gider etkisi birden fazla yıla yayılan fakat tamamı vergiyi doğuran olayın meydana geldiği dönemde gider yahut maliyet yazılan vade farkı giderlerinin gelecek dönemlere ait kısmının ayrıştırılması işlemidir.³

Yapılan açıklamalar çerçevesinde ticari alacaklarda değerlendirme hususlarında reeskont ve özellikli konulara makalemizin ilerleyen bölümlerinde değinilecektir.

2- REESKONT AYIRABİLECEK MÜKELLEFLER

Reeskont uygulaması esasen zorunlu bir uygulama olmayıp mükelleflere ihtiyari bir seçenek olarak sunulmuştur. Bu durum sonucunda mükellefler reeskont ayırıp ayırmama tercihlerini kendileri yapmaktadırlar. Bazı durumlarda ise, reeskont uygulaması bazı mükellefler için zorunlu tutulup bazıları için mümkün bulunmamaktadır. Konuyu açmak gerekirse, reeskont işlemi yapabilecek mükellefler, ticari ve zirai kazanç sahibi gelir vergisi mükellefleri ile kurumlar vergisi mükellefleridir.⁴

Reeskont işlemi yapamayacak mükellefler ise; kazançları basit usulde tespit edilen mükelleflerdir. Anılan mükellefler ticari kazanç sahibi olmakla birlikte, bunların kazançları, Gelir Vergisi Kanunu'nun 46. maddesinde "*elde edilen hasılat ile giderler ve satılan malların alış bedelleri arasındaki müspet fark*" olarak belirlendiğinden, alacak ve borç senetlerini reeskonta tabi tutmaları söz konusu değildir. Bunla-

¹ Sema Küçük, Esnek Faizli Alacak Senetlerinde Reeskont Uygulaması, Yaklaşım Dergisi, Sayı 193, 2009, sf: 68 - 72

² Adem Bilgili, Alacak ve Borçlar ile Yabancı Paraların Değerlenmesi, Reeskont İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 388, 2013, sf: 115 - 124

³ Mehmet Emek Kurt, Reeskont İşlemleri ve Özellikli Hususlar, Yaklaşım Dergisi, Sayı 229, 2012, sf: 115 - 125

⁴ Mehmet Emek Kurt, Reeskont İşlemleri ve Özellikli Hususlar, Yaklaşım Dergisi, Sayı 229, 2012, sf: 115 - 125

ra ilave olarak, ücret, serbest meslek kazancı, gayrimenkul sermaye iradı, menkul sermaye iradı, diğer kazanç ve irat sahipleri alacak ve borçlarını reeskonta tabi tutamazlar.

Reeskont uygulaması prensip olarak isteğe bağlı olmakla beraber, VUK'un 281 ve 285. maddeleri uyarınca bankalar, bankerler ve sigorta şirketleri için zorunludur. Bunların senetli ve senetsiz tüm alacak ve borçlarını Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerlendirme gününün kıymetine irca etmeleri gerektiği hüküm altına alınmıştır. Ancak, finansal kiralama şirketleri, borsa aracı kurumları, yatırım ortaklıkları ve fonları belirtilen şirketlerden olmadığı için senede bağlı alacak ve borçlarını reeskonta tabi tutmak zorunda değildirler.

Banka, banker ve sigorta şirketi dışındaki mükellefler, vadesi gelecek dönemlere sarkan alacak-borç senetlerinin değerlemesini yaparken, senetlerin üzerinde bir faiz oranı belirtilmişse bu oranı, aksi takdirde 238 No.lu VUK Genel Tebliği uyarınca TCMB tarafından kısa vadeli avans işlemlerine uygulanan faiz oranını esas alacaktır.

Alacak senetlerine reeskont uygulanması istenmesi durumunda, VUK'un 285. maddesi uyarınca borç senetlerine de reeskont uygulanması gerekmektedir. Yalnızca alacak senetlerini reeskont işlemine tabi tutup, borç senetlerine uygulanmaması mümkün değildir.

Ayrıca reeskont tercihi kısmen kullanılamaz. Alacak senetlerinin bir kısmı reeskonta tabi tutulurken bir kısmının reeskonta tabi tutulmaması mükelleflere vergiye tabi kazançlarını istedikleri gibi ayarlama imkânı vereceği için tercihin kısmen kullanılması mümkün değildir. Bu nedenle reeskont ayırmak isteyen mükellef portföyündeki tüm senetler için reeskont hesaplamalıdır.

Mükellefler diledikleri bir hesap döneminde reeskont uygulayabileceği gibi istemezlerse uygulamayabileceklerdir. Fakat, vadesi birden fazla hesap dönemini ilgilendiren senetler için bir kere reeskont ayrılması halinde vade bitimine kadar olan hesap dönemleri için reeskont ayrılıp ayrılmayacağı konusunda bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla mükellefler aynı senetler için dahi olsa reeskont uygulama tercihlerini ilerleyen hesap dönemlerinde değiştirebilirler. Örneğin, 3 yıl vadeli bir alacak senedi için ilk yıl reeskont ayrılmışsa ilerleyen yıllarda reeskont ayrılmaya biliniz.⁵

3- REESKONTA TABİ TUTULACAK ALACAK ve BORÇLAR

3.1- Senede Bağlı Olma Şartı

Alacak veya borcun reeskont işlemine tabi tutulması için, senede bağlı olması gerekmektedir. Senede bağlı olmaktan kasıt, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen düzenlenen kambiyo senetlerinden poliçe, bono ve son düzenlemeler ile birlikte ileri vadeli çeklerdir.

Alacak ve borcun senede bağlı olmasından kasıt bu alacak veya borcun satış işleminde peşin satış fiyatı üzerinden senet düzenlenmesi ve ilave bir sözleşmeyle belirlenen bir oran üzerinden senede vade farkı işleyeceğinin taahhüt edilmesi anlamında değildir.⁶ Çünkü bu tip bir olayda senede bağlı borç vade farkını içermemekte senetten ayrı olarak vade farklarının dönem olarak işletileceğini içeren taahhüt ile vade farkları dönemsel olarak gelir kaydedilmesi sağlanmaktadır. Aksi takdirde mükerrer bir reeskont uygulaması ortaya çıkmakta ve kanun koyucunun reeskont ayrılmasındaki hükmün amacına ters bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

⁵ Mehmet Emek Kurt, Reeskont İşlemleri ve Özellikli Hususlar, Yaklaşım Dergisi, Sayı 229, 2012, sf: 115 - 125

⁶ Yakup Türk, Reeskontun Reeskontu, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 347, 2010, sf: 91 - 97

3.2- Senede Bağlı Alacak ve Borç Ticari Bir İlişkiden Kaynaklanmış Olmalıdır

Reeskont işlemine tabi olacak alacak ve borç senetlerinin işletme bünyesinde doğmuş ve işletmelerin ticari faaliyetiyle ilgili olması gerekmektedir. Dolayısıyla senede bağlı alacağın reeskont işlemine tabi tutulması için işletmelerin gelir yahut hasılat doğuran faaliyetleri sonucunda iktisap edilmiş olması gerekmektedir. Benzer şekilde de borç senetlerinin maliyet yahut gider unsuru doğuran faaliyetler sonucunda düzenlenmiş olması gerekir.

3.3- Reeskonta Tabi Tutulacak Senedin Bir Vade İçermesi

Senedin belli bir vade içermesi, senet üzerinde yazılı vadeden önce alacağın tahsil edilemeyeceğini, borçlunun da senette tespit olunan vadeden önce, kanunen veya sözleşme gereği senette belirtilen vadeden önce muaccel hale gelen senetler hariç, borcunu ödemek zorunda olmayacağını ifade etmektedir. Bu nedenle, vade içermeyen ve piyasada açık senet olarak belirtilen alacak ve borçların reeskonta tabi tutulması mümkün değildir.

3.4- Senetlerin Değerleme Günü İtibariyle İşletmenin Aktifinde veya Pasifinde Yer Alması Şartı

Reeskonta tabi tutulabilecek alacak ve borç senetleri işletmenin aktifinde ya da pasifinde yer almalıdır.

4- REESKONT İŞLEMİ AÇISINDAN ÖZELLİKLİ HUSUSLAR

4.1- Belirli Vadeyi İçeren Çekler

Çek, Ticaret Hukukunda, keşidecinin mevduatının bulunduğu bankaya, keşidecinin çeki lehine düzenlediği kişiye bu mevduattan çekte belirtilen meblağın ödenmesi için vermiş olduğu yetkiyi ortaya koyan bir kambiyo senedir. Çeki diğer kambiyo senetlerinden ayıran en önemli özelliği çekin poliçe ve bono gibi bir kredi aracı değil bir ödeme aracı olmasıdır.

Nitekim 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) 795'inci maddesinde çekin görüldüğünde ödeneceği, buna aykırı herhangi bir kaydın yazılmamış hükmünde olacağı ve düzenlenme günü olarak gösterilen günden önceki bir tarihte ödenmek için ibraz olunan çeklerin ibraz edildiği günde ödenmek durumunda olduğu hükme bağlanmıştır. 6762 sayılı Mülga TTK'da da aynı hükümler yer almakta olduğundan vergi idaresince uzun yıllardır ileri tarihli düzenlenen çekler için reeskont uygulanması kabul edilmemekte ve vergi yargısındaki bu görüş desteklenmekteydi.

Ancak ülkemizde çek, uzun yıllardır (gerek eski Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde gerekse de yeni Kanun döneminde) ileri tarihli düzenlenmek suretiyle senet gibi kullanılmaktadır. Bu durumun kanun koyucu tarafından da bilinmesinden ötürü, ilk defa 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkındaki Kanuna 28.02.2009 tarihinden 31.12.2009'a kadar uygulanmak üzere "çekin üzerinde yazılı keşide tarihinden önce ödenmek için muhatap bankaya ibrazının geçersiz kabul edilmesi kuralı" eklenmiş, daha sonra bu kurala 31.12.2011 tarihine kadar uygulanmak üzere 5941 sayılı yeni Çek Kanununda da yer verilmiş ve son olarak kuralın uygulanma süresi 6273 sayılı Kanunla 31.12.2017 tarihine kadar uzatılmıştır. Kısa bir dönem için geçici mahiyette ihdas edilen kural, bilahare yapılan iki düzenleme ile 31.12.2017 tarihine kadar geçerli hale getirilmiştir. Yapılan düzenlemelerin özü "vadesinden önce bankaya ibraz edilen çek dolayısıyla, gerek ticari gerekse adli anlamda kanunen herhangi bir korumaya sahip olunmayacağı" şeklindedir.

Vergi idaresi yukarıda yer verdiğimiz düzenlemelere paralel olarak 30.04.2013 tarihinde 64 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Sirkülerini yayımlamıştır. Mezkur Sirkülerde vergi idaresi “ileri tarihli düzenlenen çeklerin vadesinden önce muhatap bankaya ibrazının geçersiz sayılması” şeklindeki kuralın geçicilik özelliğini yitirdiğini, bu nedenle ileri tarihli düzenlenen çeklerin vergi uygulamaları bakımından vadeli olma hususiyetini kazandığı belirterek, uzun yıllardır benimsediği “vadeli çekler için reeskont uygulanmayacağı” yönündeki görüşünü değiştirmiştir.⁷

Bilindiği gibi SPK hükümlerine tabi olan firmalar vadeli çeklerine 64 No.lu Sirkülerden önce de reeskont ayırmak zorunluluğuna tabi olmaktadır. Bu ise, uygulamada mükelleflerin SPK mevzuatına göre reeskont ayırmalarını ancak vergi mevzuatına göre bu tutarları verginin hesaplanacağı matrahta ekleyerek beyan etmelerine neden olmakta ve SPK mevzuatı ile vergi mevzuatı arasında fark yaratmaktaydı.

İdarenin yeni görüşü SPK ve Türkiye Muhasebe Standartları uygulamasına paralel olup genel kabul görmüş muhasebe ve finansal tablo ilkeleriyle uyumluluk sağlamıştır. Böylece işletmeler, alacak ve borç değerlemesinde eski uyumsuzluğun getirdiği karmaşıklıktan kurtulmuş olmaktadır.⁸

4.2- Tahsile ve Teminata Verilen Senetler

Teminata verilen senetlere ilişkin üzerinde uzlaşıya varılan bir görüş yoktur. Teminata verilen senetler için reeskont hesaplanamayacağını savunanlara göre, *işletmelerin mevcutlarına dahil senetlerin teminat olarak verilmesi durumunda teminat veren borcunu ödemedikçe senedi geri alamayacağından, teminat alan da senedi kullanma ve yararlanma hakkını elde edemediğinden dolayı gerek teminat alan gerekse teminat veren işletme yönünden senet üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanmaktadır*; bu nedenle teminat olarak verilen senetler için her iki tarafın da reeskont hesaplanması mümkün değildir.

Teminata verilen senetler için reeskont hesaplanabileceğini savunanlara göre ise, *teminata verilen senetler halen işletmenin mülkiyetindedir ve işletmenin alacağını temsil etmektedir, bir alacak senedinin teminat için verilmesi alacağın temlik edildiği anlamına gelmemektedir, teminata verilen alacak senetlerinin işletmenin portföyünde bulunan diğer senetlerden bir farkı bulunmamaktadır*, bu nedenlerle teminat olarak verilen senetler için teminat veren işletme tarafından reeskont hesaplanabilmelidir. Danıştay’ın bu tür senetler için reeskont ayrılabilmesi yönünde verdiği kararda “*Alacak senetleri teminata verilmiş olsa bile reeskonta tabi tutulabilir. Bu nedenle, alacak senetleri iskonto tutarının gider yazılmasının teminata verilmemiş senetlerle sınırlı tutulmasının yasal olarak savunulması olanağı yoktur. Bankalara kredi karşılığı teminat olarak gösterilen alacak senetlerinin değerlendirme gününün kıymetine irca edilmek suretiyle kaydedilmesi gerekir. Bu nedenle “teminata verilen senetlerin şirketin elinde olmadığı ve tasarruf olanağı bulunmadığı gerekçesiyle aksine verilen mahkeme karar “isabetli değildir”*” şeklinde ki kararı da bu görüşü desteklemektedir. Sonuç olarak idare de yayınlamış olduğu bir genel yazı¹⁰ ile teminata verilen alacak senetleri için reeskont hesaplanabileceğini kabul etmiştir.

⁷ Adem Bilgili, Alacak ve Borçlar ile Yabancı Paraların Değerlenmesi, Reeskont İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 388, 2013, sf: 115 - 124

⁸ Muzaffer Küçük, Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması, Yaklaşım Dergisi, Sayı 254, 2014, sf: 88 - 91

⁹ Danıştay 4. D. 5.3.1985 gün ve E. No: 1982/6020, K. No: 1985 / 886 sayılı kararı

¹⁰ Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müd. 5.5.1987 Tarih ve GEL. VUK: 2-24453-281-16/34038 Sayılı yazısı.

Öte yandan mükelleflerin tahsil edilmesi amacıyla bankaya ciro ettikleri senetler, hukuken “temsil cirusu” niteliğindedir. Mükellef senedi bankaya vermekle ilgili bankaya senette yazılı tutarın tahsili için bir temsil yetkisi vermektedir. Bankaya tahsil için verilen senetler üzerindeki tüm haklar mükelleftedir. Dolayısıyla, tahsile verilen alacak senetleri, değerlendirme gününde henüz tahsil edilmemiş ve vadesinin de gelmemiş olması şartıyla, reeskont uygulamasına konu edilebilir. Örneğin, 10 Şubat 2014 vadeli bir senet 15 Aralık 2013 tarihinde bankaya tahsil için verildiğinde, senet üzerindeki tüm haklar mükellefe ait olduğu için 31.12.2013 tarihinde bu senet için reeskont uygulanabilecektir.¹¹

4.3- Avans Olarak Alınan Senetler

Satışları artırmak amacıyla düzenlenen, vadeli satış kampanyalarında satışa konu mal veya hizmet bedeline ait belge düzenlenmeksizin yani fatura düzenlenip kayıtlara gelir unsuru olarak intikal ettirilmeksizin, senede bağlanan alacak tutarlarından vadesi gelmemiş alacak senetlerinin reeskonta tabi tutulması mümkün değildir. Konuyla ilgili olarak Maliye Bakanlığı tarafından 1993/1 sayılı VUK İç Genelgesi yayımlanmış ve bu tür işlemlere konu senetler için reeskont uygulamasının mümkün olmayacağı belirtilmiştir.¹²

4.4- Hatır Senetleri

Bir işlemin reeskonta tabi tutulabilmesi için, senede bağlı olan borcun ticari faaliyet ile ilişkisi olması gerekir. Hatır senetleri ise, ticari faaliyete bağlı ve onunla ilişkisi olan bir unsur olarak ortaya çıkmamaktadır. Yani bu tür senetler gerçek bir alacak veya borcun kaynağını oluşturmamaktadırlar. Bu sebeple hatır senetlerinin vergi matrahını etkileyici bir unsur olarak dikkate alınmaması ve reeskont uygulanmaması gerekir.

4.5- Şüpheli Alacak Kapsamındaki Senetli Alacaklar

Tahsili şüpheli hale gelen alacaklar, senede bağlı olsun olmasın, VUK'un 323. maddesine göre değerlemeye tabi tutulur ve karşılık ayırmak suretiyle ilgili dönem kazancının tespitinde gider unsuru olarak dikkate alınır. Dolayısıyla bu şekilde giderleştirilen şüpheli alacaklar için bir de reeskont hesaplamak suretiyle kayıtlara ikinci kez gider olarak intikal ettirmek mümkün değildir.

4.6- Yıllara Sari İnşaat ve Onarma İşleri Dolayısıyla Edinilen veya Düzenlenen Senetler

GVK'nın 42. maddesinde, yıllara sari inşaat onarma işlerinde dönem kazancının, işin bittiği yıl kati olarak tespit edileceği ve tamamının o yılın geliri sayılarak, işin bittiği yıl beyannamesinde gösterileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla birden fazla yıla sirayet eden inşaat ve onarma işleri nedeniyle alınan alacak senetleri ile verilen borç senetleri ancak işin bittiği hesap dönemi itibarıyla reeskont hesaplamasına tabi tutulabilir. Çünkü işin bittiği yıl itibarıyla alınan yahut verilen senetlerle ilgili faaliyetler kayıtlara intikal ettirilip ticari kazancın tespitinde dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda yıllara sari inşaat ve onarma işi ile ilgili olarak iş bitmeden, önceki yıllarda alınan alacak senetleri ile verilen borç senetleri kayıtlara alındığı dönem kazancının tespitinde dikkate alınmadığı için reeskont hesaplamasına tabi tutulamaz.

¹¹ Adem Bilgili, Alacak ve Borçlar ile Yabancı Paraların Değerlenmesi, Reeskont İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı 388, 2013, sf: 115 - 124

¹² Mehmet Emek Kurt, Reeskont İşlemleri ve Özellikli Hususlar, Yaklaşım Dergisi, Sayı 229, 2012, sf: 115 - 125

4.7- Gelir ve Kurumlar Vergilerinden İstisna Faaliyetler Nedeniyle Edinilen veya Düzenlenen Senetler

Senetlerin reeskonta tabi tutulması için işletmelerin vergiye tabi kazançlarının tespitinde, alacak senetlerinin gelir yahut hâsılat unsuru, borç senetlerinin ise gider yahut maliyet unsuru taşıması gerekmektedir. Çünkü alacak senetlerinin reeskontu, alınan senetler nedeniyle gelir etkisi birden fazla yıla yayılan fakat vergiyi doğuran olayın meydana geldiği dönem içerisinde tamamı gelir yazılan vade farklarının gelecek vergilendirme dönemlerine ilişkin kısımlarının ayıklanması işlemidir.

Bu bağlamda bir alacak senedinin reeskonta tabi tutulması için ilk önce bu alacağı doğuran bir teslim veya hizmetin bulunması ve bu teslim veya hizmet dolayısıyla elde edilen (tahakkuk eden) hâsılatın dönem kazancına ilave edilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde bir borç senedinin reeskont işlemine tabi tutulması için, bir satın alma yahut hizmet dolayısıyla tahakkuk eden maliyet veya gider unsurunun dönem kazancını etkilemesi gerekmektedir.

Dolayısıyla bir alacak senedinde yer vade farkları ilgili kanunlar uyarınca vergiden istisna edilmişse, yani dönem kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınmamışsa, söz konusu alacak senedi için hesaplanan reeskont tutarının dönem kazancının tespitinde indirim olarak dikkate alınması mümkün olmayacaktır. Örneğin, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu kapsamında, serbest bölgelerde yürütülen faaliyetlerden doğan alacaklara ilişkin edinilen senetlere konu vade farkı gelirleri istisna kapsamında değerlendirilip, vergi matrahının tespitinde dikkate alınmamaktadır. Dolayısıyla, serbest bölgelerde yürütülen faaliyetler kapsamında edinilen alacak senetleri nedeniyle hesaplanacak reeskont tutarları, vergi matrahının tespitinde indirim olarak dikkate alınamaz.¹³

4.8- Alacak Senedinin KDV Dahil Tutar Üzerinden Alınması Halinde Reeskont Hesaplaması

Reeskont işlemi açısından senetlerin katma değer vergisini de içermesi özellikli bir durumdur.

Ayrıca, Maliye Bakanlığı'nca verilen bir Özelge'de,¹⁴ "Ekonomik faaliyetlerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan ve satışlar sırasında satış bedeli ile birlikte alacak senedinin bedelini oluşturan KDV, işletme alacaklarının unsurunu teşkil eden ve doğrudan doğruya mal veya hizmetin satılmasından kaynaklanan bir alacak olması nedeniyle reeskont uygulanmasının alacak senedi içerisinde yer alan katma değer vergisi dahil bedel üzerinden yapılmasının mümkün bulunduğu" belirtilmiştir.

Bununla birlikte, kanaatimizce katma değer vergisinin reeskont işlemine tabi tutulması, Katma Değer Vergisi Kanunu'na göre de mümkün değildir. KDVK'nın 58'inci maddesine göre hesaplanan KDV'nin gelir ve kurumlar vergisinde gider olarak dikkate alınmayacağı belirtilmiştir. Alacak senedi üzerinden KDV dahil tutardan reeskontun hesaplanması ise, hesaplanan KDV'nin bir kısmının reeskont yoluyla gider yazılabilesine imkan verdiği için katma değer vergisine isabet eden kısmın kanunen kabul edilmeyen giderlerde dikkate alınması gerekir.

4.9- Reeskont İşleminde Kullanılacak Oran

Reeskont işlemlerinde uygulanacak olan oran eğer senedin üzerinde yer alan bir faiz oranı varsa o olacak yoksa 238 No.lu VUK Genel Tebliği uyarınca TCMB tarafından kısa vadeli avans işlemlerine

¹³ Mehmet Emek Kurt, Reeskont İşlemleri ve Özellikli Hususlar, Yaklaşım Dergisi, Sayı 229, 2012, sf: 115 - 125

¹⁴ 10.08.2001 tarih ve 29-2950-281-56/42547 sayılı Özelge

uygulanan faiz oranı olacaktır. Yine aynı şekilde yabancı para içeren senede bağlı borçlarda mükellefler önce senet üzerinde varsa o faizi esas alacak yoksa vade süresi ile orantılı olarak ve senede bağlı borcun ilişkili olduğu döviz cinsiyle ilişkili olan faiz oranında LIBOR (**L**ondon **I**nter**b**ank **O**ffered **R**ate, Londra Bankalar Arası Faiz Oranı) esas alınarak uygulanacaktır.

4.10- Reeskont Tutarının Hesaplanması ve Muhasebeleştirilmesi

Alacak ve borç senetlerinin reeskont tutarının hesaplanmasında iç iskonto yöntemi kullanılmaktadır. İç iskonto, bir senedin hâli hazır değeri üzerinden hesaplanan iskontoya denilmektedir.

İç iskonto yöntemi, senet üzerindeki vadeye kadar olan gün farkı ve faiz (iskonto) haddi dikkate alınarak, senedin hâlihazır değeri üzerinden iskonto tutarı hesaplanması esasına dayanır ve aşağıdaki formül ile hesaplanır.

$$F = A - \left\{ A \times \frac{360}{360 + (m \times t)} \right\}$$

F: Hesaplanan iskonto tutarı

A: Senedin nominal değeri

t: Senedin vadesine kalan gün sayısı

m: İskonto (faiz) oranı

4.11- Alacak Senetleri Reeskont İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Örnek: Nominal değeri 300.000 TL değerinde olan 100 gün vadeli (vadesine 31.12.2013 tarihinden itibaren 100 gün kalmış) bir senet firma adına düzenlenmiştir. 31.12.2013 tarihi itibarıyla TCMB reeskont faiz oranı %15'dir. Hesaplanması gereken reeskont tutarı ve yapılması gereken muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

$$\text{İskonto Tutarı (F)} = 300.000 - \left\{ 300.000 \times \frac{360}{360 + (0,15 \times 100)} \right\}$$

$$F = 300.000 - \left\{ 108.000.000 / 375 \right\}$$

$$F = 300.000 - 288.000$$

$$F = 12.000$$

31.12.2013	
657 Reeskont Faiz Gideri	12.000
122 Alacak Senetleri Reeskontu	12.000
/	
31.12.2013	
690 Dönem Kâr veya Zararı Hs.	12.000
657 Reeskont Faiz Gideri	12.000
/	

Uzun vadeli alacak senetlerinin reeskont işlemine tabi tutulması durumunda 222 Alacak Senetleri Reeskontu hesabının kullanılması gerekmektedir.

31.12.2013 tarihi itibarıyla dönem kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınan 12.000 TL tutarındaki reeskont giderinin, 01.01.2014 tarihindeki açılış kaydından sonra gelir olarak dikkate alınması gerekmektedir.

01.01.2014	
122 Alacak Senetleri Reeskontu	12.000
647 Reeskont Faiz Geliri	12.000
/	

4.12- Borç Senetleri Reeskont İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Örnek: Bir işletme 100.000 Euro değerinde olan 180 gün vadeli (vadesine 31.12.2013 tarihinden itibaren 180 gün kalmış) bir senedi satıcıya vermiştir. 31.12.2013 tarihi itibarıyla LIBOR'un yıllık %2 ve 1 Euronun 2,42 TL olduğu varsayımında 31.12.2013 tarihi itibarıyla hesaplanması gereken reeskont tutarı ve yapılması gereken muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

$$\text{İskonto Tutarı (F)} = 100.000 - \{100.000 \times 360 / [360 + (0,02 \times 180)]\}$$

$$F = 100.000 - \{36.000.000 / 363,6\}$$

$$F = 100.000 - 99.010$$

$$F = 990 \text{ Euro}$$

$$F = (990 \times 2,42 =) 2.395,80 \text{ TL}$$

31.12.2013	
322 Borç Senetleri Reeskontu	2.395,80
647 Reeskont Faiz Geliri	2.395,80
/	
31.12.2011	
647 Reeskont Faiz Geliri	2.395,80
690 Dönem Kâr veya Zararı Hesabı	2.395,80
/	

Uzun vadeli borç senetlerinin reeskont işlemine tabi tutulması durumunda ise 422 Borç Senetleri Reeskontu hesabının kullanılması gerekmektedir.

31.12.2011 tarihi itibarıyla dönem kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınan 2.395,80 TL tutarındaki reeskont gelirinin, 01.01.2014 tarihindeki açılış kaydından sonra gider olarak dikkate alınması gerekmektedir.

01.01.2014	
657 Reeskont Faiz Gideri	2.395,80
322 Borç Senetleri Reeskontu	2.395,80
/	

5- SONUÇ

Çalışmamızda VUK'un değerlemeye ilişkin hükümleri çerçevesinde reeskont uygulaması incelenmiş ve dönem sonu değerlendirme yöntemleri ve özellikle hususlar dikkate alınarak açıklama çalışılmıştır. Mükelleflerin söz konusu iktisadi kıymetlerin değerlemesinde çalışmamızda yapmış olduğumuz açıklamaları göz önünde bulundurmalarının faydalı olacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- KÜÇÜK, S. Esnek Faizli Alacak Senetlerinde Reeskont Uygulaması, Yaklaşım Dergisi, Sayı: 193, 2009, sf: 68 - 72
- BİLGİLİ, A. Alacak ve Borçlar ile Yabancı Paraların Değerlenmesi, Reeskont İşlemleri ve Muhabeseleştirilmesi, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı: 388, 2013, sf: 115 - 124
- KURT, M. E. Reeskont İşlemleri ve Özellikli Hususlar, Yaklaşım Dergisi, Sayı: 229, 2012, s. 115 - 125
- TÜRK, Y. Reeskontun Reeskontu, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı: 347, 2010, sf: 91 - 97
- KÜÇÜK, M. Vadeli Çeklerde Reeskont Uygulaması, Yaklaşım Dergisi, Sayı: 254, 2014, s. 88 – 91
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 238 No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği
- 10.08.2001 tarih ve 29-2950-281-56/42547 sayılı Özelge
- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- Danıştay 4. D. 5.3.1985 gün ve E. No: 1982/6020, K. No: 1985 / 886 sayılı kararı
- Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müd. 5.5.1987 Tarih ve GEL. V.U.K.: 2-24453-281-16/34038 Sayılı yazısı.